

#BaşiboşKöpek Terörünün Sorumlusu Belediyelerdir!

Terör ifadesinin, kendisini hayvansever olarak niteleyen kişileri çok rahatsız ettiğini biliyorum. Ancak, ne yazık ki insanların başiboş köpekler yüzünden yaşadığı korku ve dehşet atmosferinin tam karşılığını terör kelimesi veriyor! TDK sözlüğüne göre, terör Fransızca kökenli ve “yıldırı” anlamına geliyor.

Bugün baktığımızda, sayıları 10 milyon civarına ulaşan başiboş köpeklerin, çocuklar, yaşlılar, engelliler, kadınlar başta olmak üzere insanlar için sokakları ve açık arazileri, parkları, ormanları tamamen sağlıksız ve güvensiz ortamlara çevirdiğini, kendilerinden başka bütün canlıların varlığını tehdit ettiğini, çeteleşerek vahşi kurtlar gibi av partileri yaptığını, kuduz, kist hidatik, delibaş hastalığı gibi çok sayıda hastalığı taşıyıp bulaştırdığını dehşetle görüyoruz. Her gün köpek saldırısıyla parçalanan çocuklarımızın, köpekten kaçarken araba altında ezilen insanlarımızın, köpeklerce telef edilen kümes veya küçükbaş hayvanlarımızın haberlerini okuyoruz. Bu yaşananlar terör değilse nedir? İnsanlar çoluk çocuğunu güvenle okula gönderemiyorsa, özel sitelerin içinde bile emniyette hissetmiyorsa, parklara, ağaçlık alanlara günün herhangi bir saatinde spor veya dinlenme için gidemiyorsa, yani bütün bunları yapmaktan korkup YILMIŞ ise, başiboş köpek terörüne boyun eğmiş demektir!

Kötü niyetli insanların işleyebileceği suçları bahane ederek, köpeklerin neden olduğu vahşete kimse kılıf uydurmasın! İnsanlar suç işlediğinde mutlaka karşılığını görüyorlar, haklarında işlem yapılıyor para veya hapis cezasıyla karşılaşılıyorlar. Keşke katiller için de Allah'ın hükmü olan kısas yani idam cezası gelse! İnsanların arasındaki adalet tartışmaları, köpek terörüne meşrutiyet kazandırmaz! Bunu yapanlar, savunacakları haklı bir şey olmadığı için konuyu çarpıtan vicdansız ve kronik insan

düşmanlarıdır.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, **terör** tanımını şöyle yapmış:

“Madde 1- (Değişik birinci fıkra: 15/7/2003-4928/20 md.) Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, **korkutma, yıldırma, sindirme** veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, **temel hak ve hürriyetleri yok etmek**, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya **genel sağlığı bozmak** amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.”

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda, “Kamu Barışına Karşı Suçlar bölümünde”, “Halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit” başlığı altında:

“Madde 213- (1) Halk arasında **endişe, korku ve panik** yaratmak amacıyla **hayat, sağlık, vücut** veya cinsel dokunulmazlık ya da malvarlığı bakımından alenen tehditte bulunan kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” hükmü yer alıyor. Başiboş köpekler, burada sayılan ve kalınlaştırdığım suç unsurlarının faili olmakta ancak, yasal sorumlulukları olmadığı için mağdurlarının sıkıntısı katlanarak sürmektedir.

Türk Ceza Kanununda “Topluma Karşı Suçlar” bölümünde “Genel Tehlike Yaratan Suçlar, Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması” başlığı da vardır.

“Madde 170- (1) Kişilerin **hayatı, sağlığı** veya **malvarlığı** bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde **korku, kaygı** veya **panik** yaratabilecek tarzda; a) Yangın çıkaran, b) Bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olan, c) Silahla ateş eden veya patlayıcı madde kullanan, Kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Burada suç olarak sayılan hayata, sağlığa ve malvarlığına karşı korku, kaygı ve panik hallerinin tamamını, başiboş köpek terörüne maruz kalan insanlar da yaşıyor! Fiziksel ve duygusal yaralanma, hastalık bulaşması, motor/bisiklet ve araçlarının zarar görmesi sıkça yaşanan, yaşanmadığında bile korku ve kaygı nedeniyle güvensizliğe ve huzursuzluğa yol açan bir gerçektir.

İnsanlarımız köpekler yüzünden can ve mal güvenliği endişesine kapıldıklarında, savunma amacıyla köpeklere karşı fiziksel müdahaleye girdiğinde bundan sorumlu tutulamaz! Çocuğunu veya evcil hayvanlarını vahşi köpeklerin dişlerinden kurtarmaya çalışırken ve sonrasında yapacakları müdahaleyi kötü gösteren vicdansızların aksine, kanunlarımız meşru müdafaayı kabul ediyor ve suç saymıyor! TCK “Cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit” başlığı altında;

“Madde 28- (1) Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve **şiddet** veya muhakkak ve ağır bir **korkutma** veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye **ceza verilmez**. Bu gibi hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır.” Hükmü vardır. Hiç kimsenin, saldırgan köpeğe karşı mücadele ederken şiddet uygulamak zorunda kalan mağdurları kınamaya hakkı yoktur! Kınama yapılacaksa sahipli köpeklerin veya sahipsiz köpeklerin sahibi kabul edilen belediyelerin kınanması gerekir.

Belediyeler sahipsiz köpek teröründen niçin sorumludur?

5393 sayılı Belediye Kanununda, Belediye Başkanının görev ve yetkilerini sıralayan 38.madde

içinde “m) Belde halkının **huzur**, **esenlik**, **sağlık** ve **mutluluğu için gereken önlemleri almak.**” ibaresi bulunur. Belediyenin kolluk gücü sayılan Zabıtalardan görev ve yetkileri için “Madde 51- Belediye zabıtası, beldede **esenlik**, **huzur**, **sağlık** ve **düzenin sağlanmasıyla görevli** olup bu amaçla, belediye meclisi tarafından alınan ve belediye zabıtası tarafından yerine getirilmesi gereken emir ve yasaklarla bunlara uymayanlar hakkında mevzuatta öngörülen ceza ve diğer yaptırımları uygular.” ibareleri vardır. Yani yetkili olduğu sınırlar içinde halkın sağlığını ve huzurunu tehdit eden olaylara müdahale etmek belediye başkanlarının ve belediye kolluk gücü olan zabıtalardan görevleri arasındadır.

Belediye Zabıta Yönetmeliğinde sağlık, çevre ve hayvanlarla ilgili görev ve sorumluluklar ayrıntılı olarak işlenmiş ve hem Belediye Kanununa hem de 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanuna atıflar yapılarak yetkileri tanımlanmıştır.

5199 sayılı kanunun 4.maddesinde “j) Yerel yönetimlerin, gönüllü kuruluşlarla işbirliği içerisinde, sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanların korunması için hayvan bakımevleri ve hastaneler kurarak onların bakımlarını ve tedavilerini sağlamaları ve eğitim çalışmalarını yapmaları esastır.” bendi bulunuyor. Yani kanun açıkça sahipsiz hayvanların sahibi yerel yönetimler yani belediyelerdir diyor!

6.maddesinde “Sahipsiz hayvanların korunması, bakılması ve gözetimi için yürürlükteki mevzuat hükümleri çerçevesinde, yerel yönetimler yetki ve sorumluluklarına ilişkin düzenlemeler ile çevreye olabilecek olumsuz etkilerini gidermeye yönelik tedbirler, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı ile eşgüdüm sağlanarak, diğer ilgili kuruluşların da görüşü alınmak suretiyle Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.” Paragrafı içinde yine belediye sorumluluğu vurgulanıyor.

Bu paragraftan sonra gelen “Sahipsiz veya güçten düşmüş hayvanların en hızlı şekilde yerel yönetimlerce kurulan veya izin verilen hayvan bakımevlerine götürülmesi zorunludur. Bu hayvanların öncelikle söz konusu merkezlerde oluşturulacak müşahede yerlerinde tutulması sağlanır.” cümlesi ile sahipsiz hayvanların belediye tarafından bakılması yine hatırlatılıyor. Ancak devamında gelen “Müşahede yerlerinde kısırlaştırılan, aşılardan ve rehabilite edilen hayvanların kaydedildikten sonra öncelikle alındıkları ortama bırakılmaları esastır.” cümlesi yasaların genel yapısına ve belediyelerin sorumluluklarına aykırı şekilde yanlış anlaşılabilir bir yaklaşım ile sanki belediyelerin sadece kısırlaştırma ve tedavi amaçlı olarak sahipsiz hayvanları toplayacağı ve sonrasında aldığı yere mutlaka geri bırakmak zorunda olacağı propagandası yapılıyor. Bu cümle ilk olarak hayvanları alınan yere bırakma konusunda kesinlik içermiyor!

Kanun “esastır” derken aksine bir mani, şikayet, zarar veya tehlike yoksa yerine geri bırakmayı tavsiye ediyor. Bu tavsiyenin emir gibi algılandığını, vatandaş sahipsiz köpeklerden şikayetçi olsa bile tekrar zorla aynı yere bırakıldığını veya belediyelerin bazı kişilerin baskısı nedeniyle böyle davranmak zorunda kaldığını da görüyoruz. Daha kolay ve ucuz olduğu için bu yolu kasıtlı tercih eden, barınak yerleri kurmaktan kaçınan belediyelerin sayısı da az değil! Nitekim, sağlıklı barınak sahibi belediyelerin neredeyse beşte bir oranında azınlıkta kaldığını öğreniyoruz.

Belediyelerin sahipsiz köpeklerin zararlı sonuçlarından maddi ve manevi olarak zarar gören, şikayetçi olan vatandaşlara karşı kanunlar nezdinde sorumluluğunu 5199 sayılı kanunda geçen “öncelikle alındıkları ortama bırakılmaları esastır” ibaresi kaldırmaz! Halkın sağlığı ve güvenliği açısından belediyeler sahipsiz hayvanlardan tam sorumludur! Çünkü sahipsiz görülen hayvanların yasal sahibi

belediyelerdir! Sahipli hayvanların neden olduğu zarar ve ziyandan sorumlu olmaları gibi belediyeler de sahipsiz hayvanlardan tam sorumludur!

Sahipsiz köpeklerin doğrudan saldırıp parçalayarak, korkutup kovalarken kazaya uğratarak insanlarımızın ölümüne ve yaralanmasına neden olduğunu, belediyelerin ve Valiliklerin vah vah demekten başka etkili iş yapmayarak görevden kaçındığını, sayın Cumhurbaşkanımızın açık talimatına rağmen sokaklardan toplanmadığını hep birlikte üzülen takip ediyoruz. İnsanlarımız adeta vahşi orman kanunları içinde yaşamaya zorlanıyor. Milletın çözüm için yetki verip Ankara'ya gönderdiği iktidar Milletvekili köpek saldırısında ağaç gibi durun diye tuhaf ve alaycı tavsiyelerde bulunuyor. İktidar tıpkı feministlere teslim olduğu gibi bir grup hayvansever görünümlü insan düşmanı azınlığın tahakkümüne boyun eğmiş gibi davranıyor. Yabancı devletler vatandaşlarını ülkemizdeki başıboş köpek terörüne karşı uyarıcı bültenler yayınlıyor. Modern zamanlarda ilkel bir korku ve dehşeti kabul etmeye, arada sırada köpeklere kurban verip normal görmeye zorlanıyoruz!

Sahipsiz köpeklerin doğrudan faili ve taşıyıcısı olduğu çok sayıda hastalık vardır. Bunlardan örnekler vererek belediyelerin sorumluluğu bağlamında konuyu kapatmak istiyorum:

Sağlık Bakanlığı belgelerine göre Kuduz hastalığı %91 oranında köpeklerden bulaşır. Aşısız köpeklerin gelişi güzel üremesi, diğer kuduz olmuş köpeklerden veya doğada yaşayan ve kuduz hastalığını taşıyan kurt, çakal, tilki gibi hayvanlarla temaslarında hastalığı kaparak insanlara ve evcil hayvanlara bulaştırmaları gibi geniş etkileri vardır. Türkiye'de 2021 yılında 250.375 kuduz şüpheli temas vakası kayıtlanmıştır. Sağlık kuruluşuna gelmeyenler hariçtir. Günlük ortalama 685 vaka olmuştur. Bu vakaların her birisi için en az 4 doz kuduz aşısı yapılmak zorunda olduğundan, 2021 yılında uygulanan kuduz aşısı sayısı 1.000.100 doza ulaşmıştır.

Kuduz Hastalığından Korunma ve Kuduzla Mücadele Yönetmeliği 5996 ve 639 sayılı kanunlara dayalı olarak çıkarılmıştır. Bu yönetmeliğin kuduzdan korunma ile ilgili aşılama bölümündeki 9. madde içinde yer alan "*Sahipli ya da sahipsiz tüm kedi ve köpeklerin yılda bir defa hastalığa karşı aşılanması ile aşı kayıtlarının tutulması zorunludur... a) Üç aydan büyük köpek ve kedi sahipleri hayvanlarını yılda bir defa hastalığa karşı aşılatmakla yükümlüdür... b) Belediye sorumluluk alanındaki veya muhtarların yazılı talebi üzerine köylerdeki üç aydan büyük sahipsiz köpek ve kedilerin belediye veteriner hekimleri tarafından yılda bir defa aşılanması, aşılananların işaretleme (mikroçip uygulaması, küpeleme ve benzeri) ve kayıt altına alınması zorunludur... c) Bakımevlerinde bulunan üç aydan büyük köpek ve kedilerin bakımevi sorumlu veteriner hekimi tarafından hastalığa karşı aşılanması zorunludur.*" ibarelerinden anlaşıldığı üzere sahipsiz kedi ve köpeklerin tamamının toplanıp aşılanması Belediyelerin zorunlu görevidir.

Yönetmeliğin, kuduzdan korunmak için Önleyici Tedbirler başlığı altındaki 10. Maddesinde "*a) Hayvan sahipleri hayvanlarını hiçbir şekilde terk edemezler... b) Çeşitli nedenler ile hayvan bakımdan vazgeçenler ya da hayvanlarına bakamayacak hale gelenler durumlarını belediyeler ve bakımevlerine bildirmekle yükümlüdür. Bu kişilerin hayvanları bakımevleri, **gönüllü kuruluşlar veya belediyeler** tarafından yeniden **sahiplendirilmek ya da koruma altına alınmak zorundadır.** c) **Köpek sahipleri; aşılamayacak yükseklikte çit veya duvar benzeri engellerle sınırlanmış halde bulunan köpekler, avda olan av köpekleri ile sürüleri koruyan çoban köpekleri istisna olmak üzere köpeklerinin serbestçe dolaşmalarına izin veremezler, tasma ve kayış benzeri sınırlayıcı bir önlem almaksızın köpeklerini dolaştıramazlar.** (2) Belediyeler ve muhtarlıklar hastalıkla mücadele*

amacıyla Bakanlık ile il ve ilçe müdürlükleri tarafından yazılı olarak bildirilen talimatları yerine getirmekle, şüpheli hayvanları müşahede altına almak amacı ile kullanılacak müşahede yerlerini önceden hazırlamakla yükümlüdür. Ayrıca aşağıda belirtilen önlemleri alırlar: a) **Belediyeler gönüllü kuruluşlar ve muhtarlıklar ile işbirliği içerisinde bakımevleri kurmak, sahipsiz hayvanları hastalığa karşı korumak ve sahipsiz hayvan sayısını kontrol altına almakla yükümlüdür...** d) **Kısırlaştırılmayan ve hastalığa karşı aşılanmayan hayvanlar bakımevlerinden salınmaz, alındıkları ortama geri bırakılmaz.**" Bu maddelerin tamamı ilgili kanunlara dayanarak belediyelerin sorumluluklarını tekrar tekrar hatırlatıyor. Sahipli hayvanlarda öncelikli sorumlu elbette sahipleridir. Sahipli köpeklerin bile sokaklarda tasmasız dolaştırılması, alçak çitli yerlerde beslenmesi yasaklanmışken, sahipsiz hayvanların başıboş şekilde sürüleşmesi, sokaklarda terör estirmesi diğer kedi ve küçük hayvanların varlığını tehdit etmesi nasıl hoş görülebilir? Köpekler bu şekilde milyonlara varacak kadar serbestçe üreyip sokakları işgal etmişse, baş sorumlusu kanun ve yönetmeliklerde yazılı da açık emirlere rağmen görevlerini yapmayan belediyelerdir!

Sadece kuduz hastalığı ile mücadele için bu kadar önlem alınmışken, köpeklerin neden olduğu kist hidatik, delibaş hastalığı gibi diğer hastalıklar açısından da dikkatli olunması gerektiği açık değil midir? Tarım ve Orman Bakanlığının, küçükbaş ve büyükbaş hayvancılıkla ilgili bütün kılavuzlarında başıboş köpeklerin hayvancılık yapılan meralardan, işletmelerden kesinlikle uzak tutulması şiddetle önerilirken, insanlar için kurulan şehirlerde başıboş dolaşmalarına göz yummamızı nasıl beklersiniz? Devletin ve yerel yönetimlerin vatandaşın sağlığını, güvenliğini ve esenliğini koruması, tehditleri bertaraf etmesi temel görevleri arasındadır. Başıboş köpekler konusunda, tepeden tırnağa bütün devlet mekanizması sınıfta kalmış, sorunun bu kadar büyümesine seyirci durarak görevini ağır şekilde ihmal etmiştir!

Basıboş köpekler için ne yapılması gerekir?

1-Öncelikle bütün belediyelerin kendi sınırları içindeki sokaklar ve açık arazilerdekiler dahil, tüm sahipsiz köpekleri toplaması, etrafı yüksek çitlerle çevrili yeterli büyüklükte arsa veya arazilerde barındırmaya alması şarttır. Bu tesisleri kendileri yapabilecekleri gibi, arsa ve yer göstererek gönüllü şahıs veya derneklerin de kurmaları belediye veterinerlik kontrolü şartıyla sağlanabilir. Kısırlaştırılmış dahi olsa köpeklerin saldırganlığı tam olarak önlenemez, açık alanlarda çeteleşen köpeklerin kısır da olsa vahşileştiği bilinmektedir. Sokaklarda başıboş köpek olmaz, olamaz! **Bu konuda pazarlık ve ihmal kabul edilemez!**

2-Toplanan köpeklerin derhal dişi ve erkek olarak ayrı bölümlere alınmalı ve tekrar birleşerek üremeleri önlenmelidir.

3-Aşırı derecede hastalıklı, çok saldırgan ve diğerlerine de zarar veren, kalıcı felç gibi ağır sakatlıklar yüzünden sağlıklı yaşama konforu kalmayan köpeklerin en acısız şekilde uyutulmaları veteriner kararı ve nezaretiyle 5996 sayılı kanunun 9.maddesinde sayılan esaslar dahilinde sağlanmalıdır.

4-Barınağa alınan köpeklerin standart aşılama ve kayıtlama işlemleri yapıldıktan sonra belediye web sitesinde açılacak bir sayfa ile sahiplendirmek üzere ilan edilmeleri, isteyenlerin bizzat gelerek görebilmeleri sağlanmalıdır. Sahiplenen köpeklerin teslim edilmeden önce kısırlaştırılması şart olmalıdır. Sahiplenmeyen köpeklerin barınakta kalırken kısırlaştırılmaları konusunda fayda/maliyet esasına göre davranılması esastır. Ayrı bölümlerde tutulan hayvanlar kısırlaştırılmadan da bakımlarına devam edilebilir. Sayısal çokluk, maliyet ve personel azlığı nedeniyle böyle bir yol izlenebilir.

5-Şehirlerde ve açık arazilerde köpek beslemelerinin yapılması yasaklanmalı ve ağır cezalar ile caydırıcı

olunmalıdır. Hayvansever kişi ve STK'ların, belediye tarafından kurulan veya belediye gözetiminde özel şahıs veya derneklerce kurulan barınaklarda kalan köpeklere bakım ve mama desteğinde bulunmalarına izin verilmeli, teşvik edilmelidir. Resmi kayıt ve kontrol dışında hiçbir barınağın kurulmasına ve köpeklerin çıkar amaçlı istismar edilmesine fırsat verilmemelidir. Barınakların köpek sayısına göre belirlenen kapalı ve açık alan gibi asgari ölçüleri ve diğer bakım standartları yönerge ve tebliğler ile uygulamaya zorlanmalıdır.

6-Ticari değeri yüksek olan özel cins köpeklerin başta olmak üzere, kayıtsız ve sağlıksız ortamlarda üretimlerinin yapılmasına internet veya fiziksel mekanlarda satışa sunulmasına yönelik yasaklar, yüksek cezalar ve zorlukla alınabilen özel ruhsatlar eşliğinde mani olunmalıdır.

Türkiye, başıboş köpek terörüne, köpek sevgisini duygusal ve ekonomik olarak istismar eden çevrelere boyun eğecek kadar aciz ve çaresiz değildir. Köpek sorununa karşı iki tarafın da rahatsız edici radikal söylemlerine kulak asmadan, insan hayatını, sağlığını ve güvenliğini önceleyen, hayvanların refahını savunan ve kollayan bir yaklaşımla bu sorunu çözmemiz gerekir. Her geçen gün sorunun boyutları büyüdükçe makul ve masum çözüm yolları daralacak, herkesin üzüleceği acı kararların alınma zorunluluğu yaklaşacaktır. Konuyu iyice kangren olmadan, daha fazla insanımızı kurban vermeden çözelim! Belediyelerimizin bu kadar tembel ve ilgisiz kaldığı, yanlış yorumlanan bir kanun cümlesine bakarak görevini savsakladığı yeter değil mi?

Dr. Ercan ÖZÇELİK
Sağlık Yönetimi PhD
Yerel Yönetimler Uzmanı